

Rozdział 5

WARUNKI UTRZYMANIA LUB ODTWORZENIA WŁAŚCIWEGO STANU OCHRONY PRZEDMIOTÓW OCHRONY W CZĘŚCI OBSZARÓW NATURA 2000 PLH200004 I PLB 20002 POKRYWAJĄCYCH SIĘ Z GRANICAMI PARKU, ZACHOWANIA INTEGRALNOŚCI TYCH OBSZARÓW ORAZ SPÓJNOŚCI SIECI OBSZARÓW NATURA 2000

1. Warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony dla następujących przedmiotów ochrony występujących na części obszarów NATURA 2000 PLH200004 oraz PLB 20002 pokrywających się z granicami parku:
 - 1) dla siedlisk przyrodniczych:
 - a) 6510¹⁾ Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie – utrzymanie ekstensywnego użytkowania kośnego lub kośno-pastwiskowego przynajmniej na części powierzchni; nie stosowanie nawożenia ani podsiewania mieszanek traw. Dopuszczalna okresowa lub stała zmiana sposobu użytkowania części powierzchni, pod warunkiem utrzymania ekstensywnego użytkowania kośnego lub kośno-pastwiskowego na analogicznym areale na innych działkach w sąsiedztwie,
 - b) 7110¹⁾ Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe) – usuwanie drzew i krzewów z pozostawieniem sosen o karłowatym, torfowiskowym pokroju; usuwanie pozyskanej biomasy, nieodwadnianie siedliska,
 - c) 7140¹⁾ Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzeria-Caricetea nigrae*) – usuwanie drzew i krzewów z pozostawieniem sosen o karłowatym, torfowiskowym pokroju; usuwanie pozyskanej biomasy, usuwanie ekspansywnych gatunków rodzimych, głównie trzciny, rzadziej innych gatunków z klasy *Phragmitetea*, nieodwadnianie siedliska,
 - d) 7210¹⁾ Torfowiska nakredowe (*Cladietum marisci*, *Caricetum buxbaumii*, *Schoenetum nigricantis*) – usuwanie drzew i krzewów z pozostawieniem sosen o karłowatym, torfowiskowym pokroju; usuwanie pozyskanej biomasy, usuwanie ekspansywnych gatunków rodzimych, odstąpienie od nawożenia, nieodwadnianie siedliska,
 - e) 7230¹⁾ Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk – usuwanie drzew i krzewów, z pozostawieniem sosen o karłowatym, torfowiskowym pokroju oraz wszystkich jałowców; usuwanie pozyskanej biomasy, nieodwadnianie siedliska,
 - f) 9170-2¹⁾ Grąd subkontynentalny (*Tilio-Carpinetum*) – poprawa stanu siedliska poprzez regulację składu gatunkowego drzew – eliminowanie gatunków niepożądanych oraz wprowadzanie gatunków właściwych dla siedliska – usuwanie gatunków obcego pochodzenia, zwiększenie ilości martwego drewna, a dla najlepiej zachowanych grądów – pozostawienie bez zabiegów dla zapewnienia spontanicznego rozwoju ekosystemów,
 - g) 91D0¹⁾ Bory i lasy bagiennie, w tym podtypy występujące na obszarze Parku: 91D0-2 sosnowy bór bagienny (*Vaccinio uliginosi-Pinetum*), 91D0-5 borealna świerczyna bagienna (*Sphagno girgensohnii-Piceetum*), 91D0-6 sosnowo-brzozowy las bagienny (*Dryopteridi thelypteridis-Betuletum pubescentis*) – utrzymanie obecnej powierzchni, zapewnienie warunków naturalnego rozwoju drzewostanu aż do stadium rozpadu i ponownej regeneracji, utrzymanie właściwego uwodnienia,
 - h) 91E0-3¹⁾ Łęg olszowo-jesionowy (*Fraxino-Alnetum*) – utrzymanie stosunków wodnych właściwych dla siedlisk łęgowych oraz ochrona ścisła lub pozostawienie bez zabiegów, zapewniające spontaniczny rozwój ekosystemów bagiennych,
 - i) 3140¹⁾ Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki z podwodnymi łąkami ramienic *Charetea* – ograniczanie eutrofizacji i skażeń środowiska, utrzymanie niskiej trofii wód, nieprowadzenie połowów ryb z użyciem sprzętu uszkadzającego roślinność denną w rejonach występowania łąk ramienicowych, zapobieganie fizycznym przekształceniom siedliska w strefie pobraża i litoralu jezior,
 - j) 3150¹⁾ Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nymphaeion*, *Potamion* – utrzymanie niskiego stanu zanieczyszczeń chemicznych, zapobieganie fizycznym przekształceniom siedliska w strefie pobraża i litoralu jezior,
 - k) 3160¹⁾ Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne – ograniczanie eutrofizacji, utrzymanie aktualnego, niskiego odczynu wody oraz zachowanie zbiorowisk roślinności torfowiskowej otaczających zbiorniki
 - l) 3260¹⁾ Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (*Ranunculion fluitantis*) – ograniczanie eutrofizacji i skażeń środowiska, zachowanie reżimu hydrologicznego, zapobieganie fizycznym przekształceniom siedliska w strefie pobraża;

- 2) dla gatunków roślin:
 - a) 1437¹⁾ leńca bezpodkwiatkowego (*Thesium ebracteatum*) i 1477¹⁾ sasanki otwartej (*Pulsatilla patens*), 1902¹⁾ obuwika pospolitego (*Cypripedium calceolus*) – zachowanie optymalnych warunków świetlnych przez usuwanie podrostu drzew i krzewów na stanowiskach gatunków,
 - b) 1939¹⁾ rzepika szczeciniastego (*Agrimonia pilosa*) – ochrona istniejących stanowisk gatunku, zachowanie warunków świetlnych wzdłuż dróg, wykaszanie szerokich poboczy i dróg gruntowych, przecinanie linii oddziałowych,
 - c) 1516¹⁾ aldrowandy pęcherzykowatej (*Aldrovanda vesiculosa*) – utrzymanie siedlisk wodnych, zachowanie obecnej populacji,
 - d) 1393¹⁾ haczykowca błyszczącego (*Hamatocaulis vernicosus*) – utrzymanie siedlisk torfowiskowych, zachowanie obecnej populacji,
 - e) 1381¹⁾ widłozębu zielonego (*Dicranum viride*) – utrzymanie siedlisk leśnych, zachowanie obecnej populacji;
- 3) dla gatunków bezkręgowców:
 - a) 1014¹⁾ poczwarówki zwężonej (*Vertigo angustior*) i 1016¹⁾ poczwarówki jajowatej (*Vertigo moulinsiana*), poczwarówki Geyer'a (*Vertigo geyeri*) – zachowanie naturalnego stanu siedlisk otwartych, np. torfowisk zasadowych o charakterze młak, mechowisk i turzycowisk,
 - b) 1060¹⁾ czerwończyka nieparka (*Lycaena dispar*), 4038¹⁾ czerwończyka fioletka (*Lycaena helle*) – zachowanie obecnej struktury siedlisk występowania, wyeliminowanie zagrożeń polegających na osuszaniu i zarastaniu łąk drzewami i krzewami (utrzymanie koszenia na wilgotnych łąkach),
 - c) 1037¹⁾ trzepli zielonej (*Ophiogomphus cecilia*) – zapobieganie eutrofizacji wód oraz nadmiernemu zarastaniu zbiorników wodnych i ich zamulaniu; 1042¹⁾ zalotki większej (*Leucorrhinia pectoralis*) – zachowanie obecnej struktury siedlisk występowania, ograniczanie dopływu biogenów do zbiorników, zapobieganie nadmiernemu zarastaniu zbiorników wodnych i ich zamulaniu, utrzymanie drobnych zbiorników wodnych;
 - d) 1032¹⁾ skójki gruboskorupowej (*Unio crassus*) – utrzymanie lub poprawa jakości siedlisk poprzez eliminowanie dopływu biogenów i sybstancji toksycznych ze zlewni, zachowanie reżimu hydrologicznego, zapobieganie fizycznym przekształceniom dna i strefy brzegowej cieków,
 - e) 1082¹⁾ kreślinka nizinnego (*Graphoderus bilineatus*) – zapobieganie eutrofizacji, skażeniu i przekształcaniu pobraża zbiorników wodnych;
- 4) dla gatunków ryb – 5339¹⁾ różanki (*Rhodeus sericeus* (Pallas), 1145¹⁾ piskorza (*Misgurnus fossilis* L.), 1149¹⁾ kozy (*Cobitis taenia*) – zachowanie właściwej trofii i stanu wód, ograniczanie zanieczyszczeń;
- 5) dla gatunków płazów – 1166¹⁾ traszki grzebieniastej (*Triturus cristatus*) i 1188¹⁾ kumaka nizinnego (*Bombina bombina*) – utrzymanie miejsc rozrodu i ich otoczenia poprzez wyeliminowanie zagrożeń polegających na fragmentacji tras migracji sezonowych, zasypywaniu małych zbiorników wodnych oraz tworzeniu „pułapek antropogenicznych”, do których wpadają płazy; zachowanie miejsc zimowania płazów oraz mozaiki krajobrazu i drożności istniejących korytarzy ekologicznych; ograniczanie kolizji drogowych (przejścia pod drogami dla płazów);
- 6) dla gatunków ptaków:
 - a) A072 trzmiołojada²⁾ (*Pernis apivorus*), A073²⁾ kani czarnej (*Milvus migrans*), A081²⁾ błotniaka stawowego (*Circus aeruginosus*), A089²⁾ orlika krzykliwego (*Clanga pomarina*), A122²⁾ derkacza (*Crex crex*), A153²⁾ kszyka (*Gallinago gallinago*), A207²⁾ siniaka (*Columba oenas*), A224²⁾ lelka (*Caprimulgus europaeus*), A246²⁾ lerki (*Lullula arborea*) – utrzymanie terenów otwartych i koszenia,
 - b) A122²⁾ derkacza (*Crex crex*), A153 kszyka²⁾ (*Gallinago gallinago*) – utrzymanie terenów otwartych i wykonywanie koszenia od środka łąki na zewnątrz,
 - c) A030²⁾ bociana czarnego (*Ciconia nigra*), A072²⁾ trzmiołojada (*Pernis apivorus*), A073²⁾ kani czarnej (*Milvus migrans*), A075²⁾ bielika (*Haliaeetus albicilla*), A089²⁾ orlika krzykliwego (*Clanga pomarina*), A215²⁾ puchacza (*Bubo bubo*), A344²⁾ orzechówki (*Nucifraga caryocatactes*), A369²⁾ krzyżodzioba świerkowego (*Loxia curvirostra*) – zachowanie obszarów leśnych, w tym z obecnością starodrzewi,
 - d) A067²⁾ gągoła (*Bucephala clangula*), A070²⁾ nurogęsi (*Mergus merganser*), A207²⁾ siniaka (*Columba oenas*), sóweczki²⁾ (*Glaucidium passerinum*), A223²⁾ włośchatki (*Aegolius funereus*), A234²⁾ dzięcioła zielonosiwego (*Picus canus*), A236²⁾ dzięcioła czarnego (*Dryocopus martius*), A238²⁾ dzięcioła średniego (*Dendrocopos medius*), A239²⁾ dzięcioła białogrzbietego (*Dendrocopos leucotos*), A241²⁾ dzięcioła trójpalczastego (*Picoides tridactylus*), A320²⁾ muchołówki małej (*Ficedula parva*) – zachowanie obszarów leśnych z dużym udziałem starodrzewi oraz pozostawianie wszystkich drzew dziuplastych oraz drzew obumierających i martwych,

- e) A005²⁾ perkoza dwuczubego (*Podiceps cristatus*), A021²⁾ bąka (*Botaurus stellaris*), A125²⁾ łyski (*Fulica atra*), A298²⁾ trzciniaka (*Acrocephalus arundinaceus*) – utrzymanie trzcinowisk, ochrona ich przed nadmierną penetracją w okresie lęgowym – szlaki wodne wyznaczone z dala od strefy trzcin, wykaszanie niewielkich powierzchni trzcinowisk, co roku w innych miejscach,
 - f) A075²⁾ bielika (*Haliaeetus albicilla*) – wyznaczenie stref ochronnych, budowa sztucznych gniazd, zapewnienie bezwzględnej spokoju w strefach ochronnych w okresie lęgowym zgodnie z rozporządzeniem w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt,
 - g) A030²⁾ bociana czarnego (*Ciconia nigra*), A073²⁾ kani czarnej (*Milvus migrans*), A089²⁾ orlika krzykliwego (*Aquila pomarina*), A215 puchacza (*Bubo bubo*) – w razie zlokalizowania gniazda – wyznaczenie stref ochronnych, zapewnienie bezwzględnej spokoju w rejonie gniazd w okresach lęgowych zgodnie z rozporządzeniem w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt,
 - h) A119²⁾ kropiatki (*Porzana porzana*) – zachowanie podmokłych, ekstensywnie użytkowanych turzycowisk, zachowanie starorzeczy oraz utrzymanie strefy szuwarów na obrzeżu małych zbiorników wodnych,
 - i) A104²⁾ jarzątka (*Tetrastes bonasia*) – zachowanie obszarów lasów liściastych i mieszanych o naturalnym charakterze i zróżnicowanym oraz dobrze rozwiniętym podszyciu,
 - j) A127²⁾ żurawia (*Grus grus*) – utrzymanie śródleśnych i śródpolnych mokradeł, gdzie lustro wody nie opada poniżej 20 cm głębokości,
 - k) A153 kszycy (*Gallinago gallinago*) – utrzymanie bezdrzewnych śródleśnych i śródpolnych mokradeł, gdzie lustro wody nie opada poniżej 20 cm głębokości,
 - l) A165²⁾ samotnika (*Tringa ochropus*) – zachowanie dotychczasowej powierzchni lęgów, olsów, śródleśnych strumieni i torfowisk,
 - m) A229²⁾ zimorodka (*Alcedo atthis*) – utrzymanie zalesionych brzegów zbiorników i cieków wodnych, skarp, burt brzegowych i urwisk w bezpośrednim sąsiedztwie wody, ograniczanie penetracji przez turystów,
 - n) A232²⁾ dudka (*Upupa epops*) – utrzymanie terenów otwartych, użytkowanych ekstensywnie rolniczo, a także śródleśnych polan, z drzewami dziuplastymi w pobliżu,
 - o) A286²⁾ drożdżika (*Turdus iliacus*) – utrzymanie siedliska wilgotnych lasów i lęgów,
 - p) A371²⁾ dziwonii (*Carpodacus erythrinus*) – utrzymanie siedlisk otwartych z zakrzaczeniami w dolinach rzecznych oraz nad zbiornikami wodnymi;
 - q) A338²⁾ gąsiora (*Lanius collurio*) – utrzymanie kęp krzewów na terenach bezleśnych;
- 7) dla gatunków ssaków:
- a) 1308¹⁾ mopka (*Barbastella barbastellus*), 1318¹⁾ nocka łydkowłosego (*Myotis dasycneme*) – utrzymanie dotychczasowego sposobu ochrony, zachowanie obszarów leśnych z dużym udziałem starodrzewi i obecnością starych drzew z dziupłami, zwłaszcza jesionów i dębów,
 - b) 1337¹⁾ bobra europejskiego (*Castor fiber*) – utrzymanie stanu siedlisk występowania gatunku (zapobieganie dewastacji siedlisk takiej jak niszczenie tam oraz wycinka drzew liściastych w strefie przybrzeżnej wód, stanowiących potencjalną zimową bazę pokarmową bobrów), wypłaty odszkodowań, montaż urządzeń ograniczających szkody, wyeliminowanie zagrożeń wynikających z kolizji drogowych (oznakowanie dróg znakami ostrzegawczymi typu A-18b),
 - c) 1352¹⁾ wilka (*Canis lupus*) i 1361¹⁾ rysia (*Lynx lynx*) – zachowanie obszarów leśnych ze starodrzewami, zachowanie ostoi będących miejscami występowania oraz utrzymanie korytarzy ekologicznych łączących Park z sąsiednimi kompleksami leśnymi, wyeliminowanie zagrożeń wynikających z kolizji drogowych (oznakowanie dróg znakami ostrzegawczymi typu A-18b),
 - e) 1355¹⁾ wydry (*Lutra lutra*) – utrzymanie stanu siedlisk występowania gatunku, działania zmniejszające śmiertelność na drogach, utrzymanie i poprawa czystości wód oraz kontrola i obniżanie stopnia skażenia środowisk wodnych.

2. Warunki zachowania integralności obszaru Natura 2000 PLH200004 oraz spójności sieci obszarów Natura 2000. Zalecane jest:

- 1) utrzymanie naturalnej dynamiki położenia zwierciadła wód gruntowych;
- 2) dążenie do uwzględnienia uwarunkowań przestrzennych i warunków zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony w studiach uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz planach zagospodarowania województwa podlaskiego;
- 3) popularyzowanie wiedzy o siedliskach przyrodniczych oraz gatunkach i siedliskach będących przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000;

- 4) upowszechnianie wiedzy o strukturze i funkcjonowaniu wszystkich obiektów przyrodniczych siedlisk, gatunków, ekosystemów i krajobrazu Parku;
- 5) działanie na rzecz utworzenia i utrzymywania korytarzy ekologicznych umożliwiających przemieszczanie się osobników różnych gatunków między obszarem Natura 2000 PLH200004 a innymi obszarami Natura 2000 i kompleksami leśnymi położonymi w regionie. W szczególności:
 - a) przebieg (obszar) korytarzy ekologicznych należy szczegółowo wyznaczyć i wdrożyć do istniejących i przyszłych planów zagospodarowania przestrzennego (planu wojewódzkiego i planów miejscowych) oraz studiów i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin. Przy wyznaczaniu szczegółowych granic korytarzy ekologicznych należy kierować się założeniami sieci ekologicznej ECONET-POLSKA, „Koncepcją polityki przestrzennego zagospodarowania kraju Polska 2000 Plus”, projektem korytarzy ekologicznych łączących europejską sieć NATURA 2000 w Polsce oraz szczegółowymi propozycjami o charakterze regionalnym, w tym istniejącej sieci obszarów chronionego krajobrazu,
 - b) na obszarach stanowiących korytarze ekologiczne należy nie dopuszczać zmian w sposobach prowadzenia gospodarki leśnej, które doprowadziłyby do odlesienia, przerwania ciągłości drzewostanów, silnego uproszczenia ich struktury wiekowej,
 - c) pożądana jest naturalna sukcesja zaroślowa i leśna, szczególnie na mineralnych gruntach nieleśnych, z wyłączeniem nieleśnych siedlisk Natura 2000 oraz innych, nieleśnych zbiorowisk roślinnych, cennych pod względem przyrodniczym lub poświadczanych z powodów biocenotycznych,
 - d) wskazane jest utrzymanie przynajmniej w części korytarzy obecnej mozaikowej struktury pokrycia terenu, obejmującej ekosystemy leśne i nieleśne, w tym zaroślowe, łąkowe i pastwiskowe, ze szczególną ochroną ekosystemów siedlisk wilgotnych i mokrych;
- 6) utrzymanie pasa trwałej pokrywy roślinnej 10 m dookoła zbiorników wodnych oraz na brzegach rzek i strumieni;
- 7) dla inwestycji liniowych przecinających korytarze zaleca się wprowadzenie obowiązku sporządzania ocen oddziaływania na środowisko, uwzględniających zagadnienia migracji organizmów i skutki fragmentacji środowiska. Inwestorzy powinni być zobowiązani do zapewniania środków minimalizujących negatywny wpływ inwestycji na funkcjonowanie korytarzy, np. poprzez obowiązek budowy przejść dla zwierząt różnej wielkości, oraz przez ograniczenie zmian siedliskowych (stosunki wodne, ukształtowanie terenu, zbędne bariery i ekrany) w otoczeniu inwestycji;
- 8) niedopuszczanie do grodzienia posesji zlokalizowanych w dolinach rzek w strefie 10 m od brzegu;
- 9) niedopuszczanie do regulacji rzek oraz budowy urządzeń hydrotechnicznych pozbawionych urządzeń umożliwiających migracje ryb (przeplawek);
- 10) ograniczanie urbanizacji w strefie korytarzy ekologicznych i wyznaczanie nowych terenów pod zabudowę poza obszarami korytarzy ekologicznych;
- 11) niedopuszczanie do wprowadzania budynków mieszkalnych i gospodarczych w strefie 100 m od brzegów rzek i jezior;
- 12) wprowadzenie ograniczeń prędkości na drogach przecinających lasy i na których dochodzi do kolizji ze zwierzętami.